

ἀντικειμένων οὐχὶ εἰδικῶς τῆς ἐπιστήμης αὐτῶν.

Ἐπάρχουσι προσέτι ἐν Καλκούττα συνεταιρισμοὶ πολλοὶ φιλολογικοὶ τε καὶ ἐπιστημονικοὶ, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἡ Ἀσιατικὴ Ἑταιρεία, γνωστὴ καὶ περίφημος καθ' ἅπασαν τὴν οἰκουμένην διατελοῦσα, κατέχει τὴν πρωτοκαθεδρίαν, καὶ οἱ εὐρωπαϊοὶ σοφοὶ γινώσκουσι τὰς περιέργους δημοσιεύσεις αὐτῆς, ἰδρυθεῖσες ἐν 1784 ἔτει. Ὡς πάντες λοιπὸν οἱ ἐν Βεγγαλίᾳ συνεταιρισμοὶ, τεθειμένη ὑπὸ τὴν τοῦ διοικητοῦ προστασίαν, συγκροτεῖται ἐκ προέδρου καὶ τεσσάρων ἀντιπροέδρων, ἐξ μελῶν, ἀποτελούντων τὴν *committee of papers*, καὶ ὠρισμένου τινὸς ἀριθμοῦ τακτικῶν μελῶν. Βιβλιοφύλαξ αὐτῆς ἦν κατὰ τὴν ἐν Καλκούττα διαμονὴν μου ὁ κ. Ἀλέξανδρος Κόμο δὲ Κόρο, αὐτὸς ἐκεῖνος, ὃν ὁ Jacquemont εἶχεν ἀπκνήσει μελετώντα τὴν ἰθιβετικὴν εἰς τὰ ἀπώτατα τῆς Ἰνδοστάνης. Πλείστοι *baboos* ἀποτελοῦσι μέρος τῆς Ἀσιατικῆς Ἑταιρείας, συναγωνιζόμενοι κατὰ τε τὸν ζῆλον καὶ τὴν πολυμάθειαν πρὸς τοὺς συνεταιίρους αὐτῶν εὐρωπαίους.

Ἐπάρχουσιν ἐπίσης πλείστοι γεωργικαὶ ἐταιρίαι, διατελοῦσαι πάσαι ὑπὸ τὴν προστασίαν καὶ τὴν ἐπίτιμον προεδρείαν τοῦ διοικητοῦ.

Τὸ ἰνδικὸν σχολεῖον, *ridyalayah*, ἰδρυθὲν ἐν 1816 ἔτει καὶ συντηρούμενον διὰ δωρεῶν βασιῶν τινῶν καὶ *baboos*, ὡς καὶ διὰ τινῶν ἐκτάκτων πιστώσεων παρὰ τοῦ ἄγγλου διοικητοῦ χορηγουμένων, τυγχάνει τὸ κέντρον, ἐν ᾧ διδάσκονται οἱ νέοι ἰθαγενεῖς, κυρίως δὲ οἱ ἀνήκοντες εἰς τὸ γένος τῶν βραχμάνων. Τὰ παιδιὰ λοιπὰ ταῦτα, φαινόμενα πάντα εὐφύεστατα καὶ ἐπιδεικνύοντα εὐχέρειαν καὶ ἀξιοπρέπειαν, ἅτινα προτερήματα δὲν εἶναι συνήθη τῇ ἡλικίᾳ ταύτῃ, ἐκπαιδεύονται ἐκεῖ κατὰ μέθοδον τοσοῦτον ἀνκπτύσουσαν, ὥστε θάττον ἢ βράδιον πολὺ θέλει αὕτη ἐπηρεάσει ἐπὶ τοῦ ἐν Ἰνδοστάνη πολιτισμοῦ.

Ἐτερον κατάστημα, περιέργων μᾶλλον ὡς ἐκ τῆς ἱστορίας τῆς ἰδρύσεως αὐτοῦ, εἶναι τὸ φιλανθρωπικὸν σχολεῖον Μαρτινιέρας ἐν ὁδῷ Λουδίνου. Προωρισμένον νὰ δέχεται τριάκοντα ἄρρενα καὶ εἴκοσι θήλεα, ἀνήκοντα εἰς χριστιανικὰς οἰκογενεῖας τῆς Καλκούττας, τὸ σχολεῖον τοῦτο, καθιδρυθὲν ἐν 1836 ἔτει, ὀφείλει τὴν γέννησιν αὐτοῦ εἰς κληροδότημα τοῦ στρατηγοῦ Κλαυδίου Μαρτίνου, γάλλου, διατελέσαντος ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς ἀγγλικῆς Ἑταιρείας τῶν Ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν. Πιθανῶς δὲ ὑπὲρ τοῦ σκοποῦ τούτου διετέθησαν αἱ 15,000 λίραι στερλίνας, ἃς ὁ στρατηγὸς ἐκεῖνος διὰ διαθήκης ἀφῆκε τοῖς καθολικοῖς σχολείοις ἐν Καλκούττα. Διὰ τῆς αὐτῆς διαθήκης ὁ στρατηγὸς ἐκληροδότησεν 25,000 λίρας στερλίνας ὑπὲρ τῶν πτωχῶν τοῦ Lyon, ὅπου ἐγεννήθη δὲν ἐδυνήθη ὅμως νὰ ἐξκκερδίσωσιν, ἂν τὸ κληροδότημα τοῦτο ἔφθασεν εἰς τὸν πρὸς ὃν ὄρον.

Καὶ πατὴρ μὲν τοῦ Κλαυδίου Μαρτίνου ὑπῆρξεν ἕως τις κατασκευαστὴς μεταξωτῶν ὑφασμάτων. Τυχάνων χαρακτῆρος ζωηροῦ καὶ ἐπιχειρηματικοῦ ὁ Κλαυδῖος Μαρτίνος ἐνωρὶς ἤδη ἐγκατέλειψε τὸ ἐπάγγελμα τοῦ πατρὸς, δεκαπενταετῆς δὲ ὢν συνεφώνησε καὶ ἀπεστάλη εἰς τὰς Ἰνδίας ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Lally. Ἄλλ' ἡμέραν τινὰ ὁ Μαρτίνος μετὰ πολλῶν συντρόφων λειποτακτῆσας, κατετάχθη ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ ἀγγλικοῦ στρατοῦ. Καίτοι ὅμως ὁ συμπολίτης ἡμῶν ὑπῆρξε θαρραλεώτατος καὶ νουνεχέστατος, ἡ λειποταξία αὕτη ἐκκλίδωσεν ἀναμφιβόλως αὐτόν. Βαθμηδὸν προήχθη εἰς τὸν βαθμὸν στρατηγοῦ. Γενόμενος δὲ ὁ εὐνοούμενος δύο ἰνδῶν βασιλέων, τοῦ Χοοδιᾶχ-ἔδ-Δοολᾶχ καὶ τοῦ Ἀζῶφ-ἔδ-Δοολᾶχ, ἐθησαύρισε θησαυροὺς ἀπείρους, ἐγκατασταθεὶς ἐπὶ τέλους ἐν Καλκούττα. Κατὰ τὰς περὶ αὐτοῦ πληροφορίας, ἃς συνέλεξα ἐν Βεγγαλίᾳ, ὑπῆρξεν ἀνὴρ θαρραλεώτατος καὶ ἐμπειρίας μεγίστης.

^{Ἐπεται συνέχεια.}

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΒΕΛΕΣΤΙΝΟΥ

(ἀρχαίων Φερῶν).

Οὐδεὶς τῶν Ἑλλήνων ἀγνοεῖ τὸ ὄνομα καὶ τὰ ἔργα Ῥήγα τοῦ Φεραίου ἢ Βελεστινῆ, ὀλίγοι ὅμως γνωρίζουσιν ἀκριβῶς τὰ τῆς πατρίδος αὐτοῦ, ἧς τὸ ἐθνικὸν ὄνομα ἔλαβεν ὡς ἐπωνυμίαν ἀντὶ οἰκογενειακοῦ ἐπιθέτου. Ὁ Ῥήγας εἰς πάντα τὰ ὑπ' αὐτοῦ ἐκδοθέντα γνωστὰ βιβλία ἐπιγράφεται Ῥήγας Βελεστινῆς Θετταλός· τὸ ὄνομα δὲ Φεραῖος ἀπεδόθη αὐτῷ, νομίζω, ὑπὸ τῶν βιογράφων του, ὡς ἐκ τῶν παλαιῶν Φερῶν, τῶν κληθειῶν ὕστερον Βελεστινός.

Περὶ τῶν Φερῶν τούτων ἢ Βελεστινίου γράφοντες διὰ βραχέων ὀλίγα τινὰ, προτιθέμεθα μόνον νὰ καταστήσωμεν κοινοτέραν τὴν γνῶσιν περὶ τῆς πατρίδος ἐνὸς τῶν πρώτων μαρτύρων τῆς ἑλληνικῆς παλιγγενεσίας.

Ὁ Βελεστινός εἶναι κωμόπολις τῆς Θεσσαλίας, τοῦ θεσσαλικοῦ τμήματος τῆς Πελασγιωτιδος, κείμενος πρὸς δυσμὰς τοῦ Βώλου, μεταξὺ τῆς λίμνης Κάρλας (Βοιδηίδος) καὶ τοῦ κόλπου τοῦ Βώλου (τοῦ Παγασσητικοῦ). Ἀπέχει τοῦ Βώλου ὥρας 3, καὶ τῆς Λαρίσσης 9.

Ἡ κωμόπολις αὕτη θεωρεῖται ὑπὸ τῶν περὶ τὴν ἀρχαίαν γεωγραφίαν ἀσχολουμένων κατέχουσα τὴν θέσιν τῶν Φερῶν, πόλεως ἱστορικῆς καὶ ἐκ τῶν ἀρχαιοτάτων τῆς Θεσσαλίας. Τῶν Φερῶν μνημονεύει ὁ Ὅμηρος καὶ οἱ ποιηταὶ Πίνδαρος, Σοφοκλῆς καὶ Ἀπολλώνιος Ῥόδιος, ἐκ τούτων δὲ οἱ μὲν τρεῖς πρῶτοι ἀναφέρουσι καὶ τὴν ἐκ τῆς πόλεως ταύτης βέουσαν κρήνην Ὑπέρειαν ἢ Ὑπερῆδα, τὴν ἐξεικονιζομένην καὶ ἐν τοῖς νομίσμασι τῶν Φεραίων, καὶ ὑπὸ τοῦ Σοφοκλέους προσαγορευομένην *νάμα θεοφιλέστατον*. Ὁ Ἀπολλώνιος Ῥόδιος ὀνομάζει τὰς Φεράς

εὐρήνους, ἦτοι τόπον ἀφθονοῦντα προβάτων, ἀναφέρει δὲ ὅτι παρ' αὐταῖς ὑπῆρχε καὶ τὸ ὄρος *Χαλκοδώριον*.

Ἐκ τῶν ἀρχαίων γεωγράφων ὁ Στράβων λέγει ὅτι αἱ Φεραὶ ἔκειντο ἐπὶ τῶν ὄριων, τῶν διαχωρίζοντων τὴν Πελασγιώτιδα, τμήμα οὖσαν τῆς Θεσσαλίας, ἀπὸ τῆς Μαγνησίας ἢ Μαγνήτιδος, ἢ Μηλίδος γῆς, ἢ Θετταλομαγνησίας, ὡς λέγομεν σήμερον. Προσθέτει δὲ ὅτι αἱ Φεραὶ ἔκειντο πλησίον τῆς λίμνης Βοιθηίδος (Κάρλας), καὶ ὅτι εἶχον ἐπίγειον τὰς Παγασὰς, ἐξ ὧν ἀπέιχον 90 στάδια, πόλιν, ἐνθα μυθολογεῖται ὅτι ἐναυπηγήθη ἡ Ἀργῶ, τὸ πλοῖον τῶν Ἀργοναυτῶν. Περὶ δὲ τῆς κρήνης Ὑπερείας λέγει ὅτι ἔκειτο ἐν μέσῳ τῆς πόλεως τῶν Φερῶν.

Πλὴν τῶν γεωγραφικῶν τούτων εἰδήσεων ἐκ τοῦ Διοδώρου μανθάνομεν ὅτι αἱ Φεραὶ εἶχον ἀκρόπολιν (ἄκραν), ἐκ δὲ τοῦ Πολυβίου ὅτι οἱ περὶ αὐτὰς τόποι ἦσαν κατάφυτοι, πλήρεις αἰμασιῶν καὶ κηπειῶν.

Ὁ Στέφανος Βυζάντιος γεωγραφεὶ ὅτι ἦσαν δύο Φεραὶ, ἡ μία ἀρχαιότερα τῆς ἄλλης, ἀφιστάμεναι ἀλλήλων 8 στάδια.

Αἱ εἰδήσεις αὗται τῶν ἀρχαίων, συνδυαζόμεναι πρὸς τὴν θέσιν τῆς σημερινῆς κωμοπόλεως Βελεστίνου, καταδεικνύουσιν ὅτι οὗτος κατέχει τὴν θέσιν τῶν ἀρχαίων Φερῶν.

Αἱ Φεραὶ, ὡς καὶ αἱ πλεῖσται τῶν Θεσσαλικῶν πόλεων, ἦτο πόλις ἐπίσημος ἐν τῇ ἀρχαιότητι, ἀναφερομένη ἐν τοῖς ἀρχαιοτάτοις κρησκευτικοῖς μύθοις τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Κατὰ τὴν μυθολογίαν ἔκτισεν αὐτὰς ὁ Φέρης, ὁ πατήρ τοῦ μετέπειτα βασιλευσάντος αὐτόθι Ἀδμήτου, ὅς πολλὰκις μνημονεύεται ἐν τοῖς μύθοις τοῦ Ἀπόλλωνος, καὶ τοῦ ὁποῖοις υἱὸς Εὐμηλος ἤγειτο ἔνδεκα νεῶν εἰς τὸν κατὰ τῆς Τρωάδος πόλεμον.

Ἐπὶ τῶν ἱστορικῶν χρόνων αἱ Φεραὶ ἐγένοντο περιώνυμοι διὰ τὴν ἀναπτυχθεῖσαν αὐτόθι λυσσώδη τυραννίδα καὶ διὰ τὰς αἰμοχαρεῖς σκηνάς, τὰς διαδραματισθείσας μεταξὺ ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν, ἀποσκοπούντων εἰς τὴν κατάληψιν τῆς ἀρχῆς, διὸ καὶ ὁ Στράβων λέγει: «Καθ' ἃπερ δὲ τὴν Ἰωλκὸν (πόλιν καὶ ταύτην ἀρχαίαν τῆς Θεσσαλίας) αὐξήθεισαν ἐπὶ πλέον κατέλυσαν αἱ στάσεις καὶ αἱ τυραννίδες, οὕτω καὶ τὰς Φεράς συνέστειλαν ἐξαρθείσας ποτὲ καὶ συγκαταλυθείσας τοῖς τυράννοις».

Κατὰ τὰς μαρτυρίας τῶν ἀρχαίων πρῶτος τυράννος Φερῶν ἱστορεῖται ὁ Λυκόφρων, ὅστις οὖτος Θεσσαλῶν ἡγεμὼν ἢ ταγὸς, πολλοὺς τρέφων καὶ κρατίστους περὶ ἑαυτὸν μισθοφόρους πεζοὺς καὶ ἵππεις. Οὗτος συνεμάχησε μετὰ τῶν Θηβαίων κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων, ἐστράτευσε κατὰ τῆς Λοκρίδος, ἐκυρίευσεν τῆς ἐν Τραχινίᾳ Πρακλείας καὶ ἐχείρωσε πᾶσαν τὴν Περακίαν.

«Ὅτε δ' ἐν πάσῃ αὐτοῦ τῇ ἀκμῇ καὶ δυνάμει διετέλει ὢν, καὶ καθ' ὃν χρόνον μετὰ τὴν ἐν Λεύκτροις μάχην οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι εἶχον ἀπωλέσει πᾶσαν ἰσχύν, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἰσχυρὸν μόνον κατὰ θάλασσαν, αἱ δὲ λοιπαὶ ἀποσκοποῦσαι εἰς τῆς Ἑλλάδος τὴν ἡγεμονίαν πόλεις δὲν ἦσαν ἄξιαι πρωτείων, ἔπεισε τοὺς Θεσσαλοὺς νὰ περιποιήσωσιν οὗτοι ἑαυτοῖς τὴν τῆς Ἑλλάδος ἡγεμονίαν. Πρὶν ἢ ὅμως ἀρχὴν ποιήσῃ ἐκτελέσεως τοῦ σχεδίου τούτου ἐδολοφονήθη ὑπὸ 7 νεανίσκων, κατ' ἄλλους δὲ ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ του Πολυδώρου τῷ 370 π. Χ.

Τὸν Ἰάσωνα διεδέχθη ὁ Πολύδωρος καὶ Πολύφρων· ἀλλ' ἐκ τούτων ὁ Πολύφρων φονεύει νύκτωρ καθεύδοντα τὸν Πολύδωρον καὶ καταλαμβάνει τὴν ταγείαν, ἣν ὅμως κατέστησεν ὁμοίαν τυραννίδι· ἐπὶ ἐν ἔτος δὲ μόνον διατηρήσας ταύτην ἐμόλυνε διὰ τοῦ αἵματος Πολυδάμαντος τῆς Φαρσάλου καὶ ἐτέρων πολιτῶν ἀρίστων.

Ἐπὶ τέλους ὅμως καὶ οὗτος προκληθεὶς εἰς μέθην ἀναίρειται διὰ φαρμάκου ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, τοῦ γνωστοῦ ἐν τῇ ἑλληνικῇ ἱστορίᾳ, Ἀλεξάνδρου τοῦ Φεραίου, ὅς καταλαβὼν τὴν τυραννίδα (359—368 π. Χ.) ἐγένετο κατὰ τὴν ῥῆσιν τοῦ Ξενοφῶντος «χαλεπὸς μὲν Θετταλοῖς ταγὸς, χαλεπὸς δὲ Θηβαίοις καὶ Ἀθηναίοις πολέμιος, ἄδικος δὲ ληστής, καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν», παρανόμως καὶ βιαίως κτησάμενος τὴν δυναστείαν.

Διὰ τοῦτο δὲ οἱ μὲν εὐγενεῖς τῆς Λαρίσσης Ἀλευάδαι προσεκάλεσαν τὸν Ἀλέξανδρον Β', βασιλέα τῆς Μακεδονίας, ὅστις ἐλθὼν ἀφῆρσε παρ' ἐκείνου πᾶσας τὰς πόλεις, εἶτα δὲ οἱ Βοιωτοὶ, πάλιν κατὰ πρόσκλησιν τῶν Θετταλῶν, ἐπεμψαν κατ' αὐτοῦ τὸν Πελοπίδαν, ὁ ὁποῖος οὐ μόνον κατενίκησεν αὐτὸν, ἀφῆρσε πᾶσας τὰς πόλεις καὶ περιώρισεν εἰς Φεράς, ἀλλ' ἠνάγκασε καὶ νὰ εἶναι σύμμαχος τῶν Βοιωτῶν. Τὴν περιβόητον ταύτην νίκην γνωστὸν ἐκ τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας ὅτι ἐξηγόρασαν οἱ Βοιωτοὶ διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Πελοπίδου, ἀποθανόντος ἐκ τῶν πληγῶν, ὅς ἔλαβεν ἐν τῇ μάχῃ.

Καὶ ἐν τῇ καταστάσει ὅμως ταύτῃ ὁ δυνάστης οὗτος ἀπέβη φοβερός, διότι ὀπλίσας ληστρίδας ναῦς ἐπεμψε κατὰ τῶν Κυκλάδων νήσων δεινῶν αὐτὰς καὶ αἰχμαλωτίζων τοὺς κατοίκους, ἰδίᾳ δὲ ὑπέστη παρ' αὐτοῦ πολλὰς κακώσεις ἢ Τήνος. Πολιορκήσας δὲ τὴν νῆσον Πεπάρθηον (Σκόπελον) ἐξήγειρε τὴν ὄργην τῶν Ἀθηναίων, οἵτινες ἐπεμψαν κατ' αὐτοῦ τὸν Λεωσθένην τὸ πρῶτον, εἶτα δὲ τὸν Χάρητα· ἀλλὰ τὸν μὲν Λεωσθένην ὁ Ἀλέξανδρος κατενίκησεν, ὁ δὲ Χάρης οὐδὲ συνῆψε ποσῶς μάχην, διότι, κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ Διοδώρου, οὗτος τοὺς μὲν πολεμίους εὐλαβεῖτο, τοὺς δὲ συμμάχους ἀδικῶν διετέλει.

Τοιοῦτος ὢν ὁ Ἀλέξανδρος Φεραῖος ἐθανατώ-

Θη ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν τῆς γυναικὸς του Θήβης Λυκόφρονος καὶ Τισιφόνου, συνεργούσης καὶ ταύτης. Ὁ τρόπος τοῦ θανάτου τοῦ Ἀλεξάνδρου περιγράφεται ὑπὸ τοῦ Ξενοφώντος ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς. Ἡ Θήβη εἶπεν εἰς τοὺς ἀδελφούς της ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος ἐπιβουλεύει τὴν ζωὴν των, καὶ συνεβούλευσεν αὐτοῖς τὴν καταστροφὴν του, πρὸς τοῦτο δ' ἔκρυψεν αὐτοὺς ἐνδον τοῦ οἴκου ὅλην τὴν ἡμέραν, τὴν δὲ νύκτα ἐλθόντος τοῦ Ἀλεξάνδρου μεθύοντος, ἀφ' οὗ κατεκοίμησεν αὐτὸν, ἐξήνεγκε τὸ ξίφος του, καὶ προσεκάλεσεν εἰς τὸν φόνον τοὺς ἀδελφούς· ἐπειδὴ δ' ἐκείνοι ἐδισταζόν, εἶπεν ὅτι, ἐὰν δὲν πράξωσιν ὅ,τι ἀπεφάσισαν, θά ἐξεγείρη αὐτόν. Ἐκείνοι δ' ἐνθαρρυνθέντες εἰσηλθόν, ἡ δὲ Θήβη κλείσασα τὴν θύραν ἐκράτει ἰσχυρῶς ἐξώθεν τὸ ῥόπτρον μέχρις οὗ ἀπέθανεν ὁ ἀνὴρ.

Οἱ δύο οὗτοι ἀδελφοὶ ἢ ὁ εἷς, καθὰ Ξενοφῶν ἱστορεῖ, ὁ Τισιφόνος ὁ πρεσβύτατος, κατέλαβε τὴν ἀρχὴν, καὶ τὸ μὲν πρῶτον ὡς τυραννοκτόνοι μεγάλῃς ἐτύγχανον ὑποδοχῆς, ὕστερον ὅμως διὰ τῶν μισθοφόρων ἀνέδειξαν ἑαυτοὺς τυράννους, φονεύοντες πολλοὺς τῶν ἀντιπραττόντων, μέχρις οὗ ὁ Φίλιππος τῆς Μακεδονίας κατὰ πρόσκλησιν αὐτῆς τῶν Ἀλευαδῶν ἐπελθὼν κατεπολέμησεν αὐτούς· φαίνεται ὅμως ὅτι καὶ δὲν ἐξέβαλλεν ἐντελῶς, διότι ἐπὶ τοῦ Φωκικοῦ πολέμου ὁ Λυκόφρων ἱστορεῖται ὅτι ἦτο τύραννος Φερῶν καὶ σύμμαχος τῶν Φωκῶν, ἐνῶ οἱ λοιποὶ Θεσσαλοὶ ἦσαν πολέμιοι τούτων. Διὸ καὶ ὁ Φίλιππος ἐστράτευσε κατ' αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀδελφοῦ του Πειθολάου, ὡς γράφει ὁ Διόδωρος, καὶ ἐξεδίωξεν αὐτοὺς καταφυγόντας εἰς τοὺς Φωκῆς, ἀφ' οὗ παρέδωσαν εἰς τὸν Φίλιππον τὰς Φεράς. Ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ τοῦ Φιλίππου ἀσχολουμένου εἰς τὸν κατὰ τῆς Ὀλύμπου πόλεμον ὁ Πειθόλαος ἐπανελθὼν εἰς Φεράς κατέλαβε τὴν τυραννίδα (394 π.Χ.), ἐξ ἧς καὶ αὐτῆς ἐξεβλήθη ὑπὸ τοῦ Φιλίππου. Οὕτω δ' ἔλαβε πέρας ἡ ἐπὶ τὸσαῦτα ἔτη κατισχύσασα ἐν τῇ πόλει ταύτῃ φοβερὰ τυραννίς.

Ἐπὶ τῶν μακεδονικῶν χρόνων μνημονεύονται αἱ Φεραὶ ὡς περιελθοῦσαι εἰς τοὺς διαφόρους δορυκτῆτορας Μακεδόνας, ἐγένοντο δὲ καὶ θέατρον μαχῶν μεταξὺ Μακεδόνων καὶ Ῥωμαίων. Ἐπὶ τέλους δὲ περιήλθον εἰς χεῖρας τῶν Ῥωμαίων κυριευθεῖσαι ὑπὸ τοῦ ὑπάτου Μανίου Ἀκίλιου Γλαβρίονος, ἀφαιρέσαντος αὐτὰς ἀπὸ τοῦ Ἀντιόχου Γ' (191 π.Χ.).

Ἐκτοτε ἡ πόλις αὕτη παρηκολούθησε τῇ τύχῃ τῶν λοιπῶν Θεσσαλικῶν πόλεων. Ἐν τοῖς καταλόγοις τῶν ἐπισκοπῶν τῶν Βυζαντινῶν ἀναφέρεται ὡς ἐπισκοπὴ ὑπὸ ἀμφότερα τὰ ὀνόματα. Μνημονεύεται δὲ καὶ ἐν ἐπιστολῇ τοῦ Πάπα Ἰννοκεντίου Γ' (1205) ὑπὸ τὸ ὄνομα Βελεστίνου. Ἀλλὰ τὰ περὶ τούτων παραλείπομεν, χρῆζοντα πολλῆς ἐτι ἐξακριβώσεως καὶ ἐρεῦνης.

Ὁ Τάφελ ἐν τῇ μονογραφίᾳ αὐτοῦ περὶ Θεσσαλονίκης θεωρεῖ τὸν Βελεστίνον ὡς πόλιν τῶν κατὰ τὴν Ζ' ἑκατοντ. ἐπιδρομῶν σλαύων Βελεγεζίτων, τῶν ἐν τῷ βίῳ τοῦ Ἀγ. Δημητρίου ἀναφερομένων, τῶν οἰκησάντων τὰς Φθιωτικὰς Θήβας καὶ τὴν Δημητριάδα. Τὸ αὐτὸ δ' ἐπαναλαμβάνει ὁ Τάφελ καὶ ἐν ταῖς συμβολαῖς αὐτοῦ εἰς τὴν Βυζαντινὴν γεωγραφίαν. Ὁ Σάφαρικ, ὁ γράψας σλαυικὰς ἀρχαιότητας, ἀποδέχεται ὡσαύτως τὴν γνώμην ταύτην.

Ἐκ τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων τῶν περὶ τὰ γεωγραφικὰ ἀσχοληθέντων πρῶτος, καθὰ γνωρίζω, ἰδιαίτερας ἠξίωσε μνείας τὸν Βελεστίνον Ῥήγας ὁ Φεραῖος, οὗτινος ἦτο ἰδιαίτερα πατρίς, διαγράψας καὶ ἐκτυπώσας ἐν τῷ ὑπ' αὐτοῦ ἐκδοθέντι χάρτῃ τῆς Ἑλλάδος (1797) μετ' ἀρκύσεως ἐπιμελείας καὶ ἀκριβείας τοπογραφικῶν σχεδίων Φερῶν.

Ὁ Μελέτιος σημειοῖ μόνον περὶ τῆς πόλεως «Φεραὶ... τανῶν λεγομένη *Feritzari*, ἢ κατ' ἄλλους *Sidro*...», ὁ δὲ ε' ἐκδότης τοῦ Μελετίου (1806) Ἀνθιμος Γαζῆς ὑποσημειοῖ: «Αἱ Φεραὶ λέγονται τῶρα *Βελεστίνος*».

Τρίτον μνημονεύει τοῦ Βελεστίνου γεωγραφία ἐκδοθεῖσα γαλλιστὶ ἐν Παρισίοις ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν: *Résumé Géographique de la Grèce et de la Turquie d'Europe*, par G. A. M., citoyen Grec, (1826). Ἐμαθον δὲ ὅτι ὑπὸ τὰ τρία ταῦτα στοιχεῖα κρύπτεται τὸ ὄνομα Ἑλληνος λογίου, τοῦ Γ. Α. Μάνου, ὁ ὁποῖος ἐκ τῆς πόλεως Βελεστίνου λαμβάνων ἀφορμὴν καὶ γράφων ἐν χρόνῳ, καθ' ὃν τὸ μέλλον τῆς Ἑλλάδος ἐκυμαίνοτο ἐν τῇ ἀβεβαιότητι, χαράσσει ὀλίγας γραμμὰς μετ' ἄλλους φιλοπάτριδος ἀνδρὸς ὑπὲρ τοῦ μάρτυρος Ῥήγα τοῦ Φεραίου.

Πλειότερα περὶ Βελεστίνου ἔγραψε τέταρτος, ὁ Ἰωάνν. Α. Λεονάρδος Ἀμπελακιώτης ἐν τῇ χωρογραφίᾳ τῆς Θεσσαλίας, ἣν ἐξέδωκεν ἐν Πέστῃ τῷ 1836.

Πέμπτος ὁ Νικ. Ι. Μάγνης ἐν τῇ περιηγήσει ἢ τοπογραφίᾳ τῆς Θεσσαλίας καὶ Θετταλικῆς Μαγνησίας, 1860.

Ἐκτος δὲ ὀλίγας λέξεις ἐσημείωσεν ὁ παρ' ἡμῖν διατρίβων σεβασμιώτατος Δωρόθεος Σχολάριος ἐν τῷ ἐκδοθέντι ὑπ' αὐτοῦ βιβλίῳ: «Δωρόθεου σχολαρίου μητροπολ. Λαρίσεως ἔργα καὶ ἡμέραι», 1877, ἐν ᾧ περιέλαβε σύντομον περιγραφὴν τῶν ἐπαρχικῶν Σωζουαγαθοπόλεως καὶ Δημητριάδος.

Ἐκ τῶν βιβλίων τούτων μανθάνομεν ὅτι Βελεστίνος καλεῖται οὐ μόνον ἡ κομόπολις περὶ ἧς γράφομεν, ἀλλ' ὀλόκληρον τοπικὸν τμήμα (ναχιγές) τῆς ἐπαρχίας Δημητριάδος περιλαμβάνον 9 κόμας, ἀποτελούσας ναχιγὲν Βελεστίνου τῆς ἐπαρχίας Δημητριάδος, τὰς ἐξῆς: Κάπουρα, Κανάλια, Σέσκουλο, Ἀγ. Γεώργιος Βε-

λεστίνοῦ, Βελεστίνοσ, Μουσαφκλή, Περσεφλή, Οὐσάρι, Σαρατζή. Οἱ κάτοικοι τῶν κωμῶν αὐτῶν συμποσοῦνται εἰς 3,250 κατοίκους Ἑλληνας καὶ 500 ὀθωμανούς.

Ὁ Βελεστίνοσ τὰ νῦν ἀποτελεῖ τὴν ἔδραν τῶν τοπικῶν ἀρχῶν τοῦ ναχιγέ. Κατοικεῖται δὲ ὑπὸ 400 οἰκογενειῶν τουρκικῶν καὶ 25 ἑλληνικῶν, μετερχομένων τὴν γεωργίαν καὶ κηπουρίαν. Ἡ κωμόπολισ κεῖται ἐπὶ τερπνῆσ θέσεωσ· εἶνε δὲ κατὰφυτοσ καὶ καλλίρυτοσ, περισώζουσα πολυὰ ἐκ τῆσ ἀρχαίασ καλλονῆσ.

Πρὸσ Α. τοῦ Βελεστίνοῦ ὑπάρχει ἡ Ὑπέρεια κρήνη καλουμένη νῦν Κεφαλόβρυσον, τὴν ὀποίαν, λέγει ὁ Λεονάρδοσ, περικυκλοῦσι κυπάρισσοι, πλάτανοι, λευκαὶ καὶ ἐλαῖαι· σχηματίζει δὲ εἶδοσ λίμνησ· σήμερον ὁμοσ εὐρίσκειται εἰσ κακὴν κατάστασιν ἕνεκα τῆσ ἀκηδίασ τῶν οἰκούντων Ὀθωμανῶν.

Ἰδιαιτέρασ μνεῖασ πρέπει ν' ἀξιοθῆ τὸ τοπογραφικὸν σχέδιον τοῦ Ῥήγα. Ἐν τούτῳ ὁ Ῥήγασ σημειοῖ τὸ Χκλκιδώνιον ὄροσ πρὸσ Δ., ἀρχαῖον στάδιον λεγόμενον Ἀμυγδαλιαῖσ, ἐρείπια ναοῦ καὶ ἀγοράσ, ὀνομαζόμενα ἀλαυριά, τρόπκιον ἀρχαῖον εὐρισκόμενον ἐν τῷ γυναικωνίτῃ τοῦ Ἀγ. Ἀθανασίου, τὴν Ὑπέρειαν Κρήνην, ἀρχαιοτάτον ἡλιακὸν ὠρολόγιον, τὰ σπιτὰ τῶν βασιλέων, γέφυραν, ἐν ἧ καὶ μάρμαρον μέγα ἐνεπίγραφον, δάσοσ δρυῶν· σημειοῖ προσέτι τὰσ ὁδοὺσ πρὸσ τὰ Φάρσαλα, Βῶλον, καὶ Λάρισσαν, μύλουσ μὲ μαρμαρόκτιστα ὑδραγωγεία, τὰ τουρκικὰ καὶ χριστιανικὰ μνήματα, τὸ φρέαρ Ἀειράνι, ἐρείπιον εἰσ τὸν Σουγλον, τοὺσ ἐκατέρωθεν τῆσ κόμησ χειμάρρουσ, καὶ τὰ πρὸσ Ἀν. αὐτῶν περιβόλια, λατομεῖον ἐρυθρῶν μαρμάρων, τὴν δημόσιον ἀγοράν, Ἀγ. Παρασκευὴν, τζαμίον.

Πρὸ τοῦ 1821 ὁ Βελεστίνοσ εἶχε πλειοτέρασ οἰκίασ καὶ ἀκμὴν, κατὰ τὴν ἑλληνικὴν ὁμοσ ἐπανάστασιν ὑπέστη τὰσ καταστροφὰσ καὶ τὴν τύχην τῶν λοιπῶν ἑλληνικῶν πόλεων, ἐν αἷσ ἀνεπτύχθη φρόνημα ἐλευθερίασ καὶ αὐτονομίασ, σώζονται δ' ἔτι τὰ ἐρείπια τῶν καταστραφεισῶν οἰκιῶν. Ἐν τῇ περιφερείᾳ Βελεστίνοῦ παράγονται σίτοσ, λαχανικὰ, μέταξα καὶ ἡ κτηνοτροφία δ' ἐνταῦθα εἶναι ἀρκούντωσ ἀνεπτυγμένη. Καθ' ἐκάστην δὲ Παρασκευὴν τελεῖται ἐμπορικὴ πανήγυρισ, ἔνθα προσέρχονται καὶ ἐξ ἄλλων μερῶν τῆσ Θεσσαλίασ χάριν ἐμπορίασ.

Ἐκκλησίαν ἔχει ἐπ' ὀνόματι τοῦ Εὐαγγελισμοῦ. Σχολεῖον ἐν Βελεστίνω δὲν ὑπάρχει, ἀλλ' εἰσ Ἀγιον Γεώργιον, κόμην ἀπέχουσαν τοῦ Βελεστίνοῦ ἡμίσειαν ὠραν, καὶ ἔχουσαν 275 κατοίκουσ· ὁ Λεονάρδοσ ὀνομάζει τὴν κόμην ταύτην μικράσ Φεράσ, θέλων νὰ συμβιβάσῃ τοὺσ λόγουσ Στεφάνου τοῦ Βυζαντίου γεωγραφοῦντοσ, ὡσ εἶπομεν ἐν ἀρχῇ, ὅτι ὑπάρχουσι δύο Φεραί.

Τοιαύτη ἐν συντόμῳ ἡ πάλισ Βελεστίνοσ, ἡ πατρίσ τοῦ ἀνδρὸσ ἐκείνου, ὅστισ πρῶτοσ διεχάρηεν ἐπὶ χάρτου τὰ ὄρια τῆσ μεγάλης Ἑλλάδοσ καὶ πρῶτοσ ἐμπνευσθεῖσ μετεχειρίσθη τὴν μαγικὴν τῆσ ποιήσεωσ γλώσσαν, ὅπωσ ἀναφλέξῃ εἰσ τὰ στήθη τοῦ Γένουσ τὸν ὑποκλιόντα σπινθῆρα τῆσ ἐλευθερίασ. Ἄν ἡ μεγαλόνοια τοῦ Κοραῆ καὶ μακρὰσ σειρὰσ πρὸ αὐτοῦ καὶ μετ' αὐτὸν λογιῶν προητοίμασεν ὑπὸ τὸ πυκνὸν τῆσ δουλείασ σκότοσ τὰ ἐναύσματα τοῦ πυροῦ τῆσ ἑλληνικῆσ ἐλευθερίασ, ἡ φωνὴ τοῦ Ῥήγα,

ὡσ πότε καλληκάρια νὰ ζῶμεν ἴστα στενὰ
μονάλοι ἴσαν λιοντάρια ἴσταὶ βράχαισ, ἴστα βουνὰ,

ὡσ θεῖον κέλευσμα οὐρανόθεν καταρραγὲν καὶ ἀντηχῆσαν εἰσ δρυμοὺσ καὶ φάραγγασ, προῦκάλεσε τὴν ἀνάφλεξιν τῆσ πυρὰσ.

Ἄσ τιμῶμεν λοιπὸν καὶ μετὰ θρησκευτικῆσ ἀγάπησ ἄσ ἀγαπῶμεν τὸν μικρὸν καὶ ἀφανῆ τὰ νῦν Βελεστίνον, τὸν γεννήσαντα καὶ σπαργανῶσαντα τὸν πρωτοστάτην κήρυκα τῆσ ἑλληνικῆσ ἐλευθερίασ. Ὅπόταν δὲ, τοῦ χρόνου πληρωθέντοσ, ἐπὶ τῆσ γῆσ αὐτοῦ πνεύση ἀπὸ τῶν χιονοσκεπῶν τοῦ θεῖου Ὀλύμποῦ κορυφῶν ἡ δροσερὰ καὶ ζεῖδωροσ τῆσ ἐλευθερίασ αὐρα, ἄσ ἀνεγερθῆ ἐκεῖ ἐφ' ὑψηλοῦ στηλοβάτου ὁ ἀνδριάσ καὶ τὸ κενατάφιον τοῦ μεγάλου ἀνδρὸσ.

A. ΜΗΛΙΑΡΑΚΗ.

ΤΟ ΛΥΣΙΚΡΑΤΕΙΟΝ

Ὅπωσ ἐπὶ τῆσ Ἀκροπόλεωσ Ἀθηνῶν, ὡσ ἐλαφρὸν κόσμημα, μετὰ τὴν βαρεῖαν καὶ μεγαλοπρεπῆ ἐντύπωσιν, ἦν ἐμπνέουσι τὰ λοιπὰ μνημεῖα, παρουσιάζεται τῷ κατερχομένῳ τὴν τῶν Προπυλαίων κλίμακα ὁ δίκην δακτυλιολίθου τὸν πολῦτιμον τῆσ Ἀκροπόλεωσ ἐπιστέφων δακτύλιον, ἅμα δὲ καὶ ὡσ ἐν μικρογραφίᾳ διασθθεῖσ τύποσ τοῦ Ἰωνικοῦ ῥυθμοῦ, χαριέστατοσ τῆσ Νίκησ ναὸσ, οὕτωσ ἐν τῇ κάτω πόλει, ἀνάλογον αὐτῷ τό τε μέγεθοσ καὶ τὴν κομψότητα, ὑπερέχον δὲ κατὰ τὸν πλοῦτον σώζεται, ὡσ ἀντιπρόσωποσ τῆσ ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου ἀναπτύξεωσ τῆσ τέχνησ ἐν γένει καὶ ἰδίᾳ τοῦ Κορινθιακοῦ ῥυθμοῦ, μνημεῖον κομψοτάτον καὶ πλουσιώτατο κεκοσμημένον, ἐν ὀπισθοῦν καλλῆ καταστάσει, κατὰ τὴν Α. τῆσ Ἀκροπόλεωσ πλευρὰν, ἐγγύσ τοῦ θεάτροῦ τοῦ Διονύσου, τὸ γνωστὸν καὶ νῦν ἔτι ὑπὸ τὸ ὄνομα «Φανάρι τοῦ Διογένη ἢ Δημοσθένη» οὐ μόνον παρὰ τῷ χύδην λαῷ, ἀφελέστατα οὕτωσ αὐτὸ ἀποκαλοῦντι, ἀλλ', ἔστιν ὅτε, καὶ παρὰ λογιωτέροισ, τὰσ γενικὰσ μόνον ἐπὶ τὸ κανονικώτερον διορθοῦσιν.

Ὁ Σπον λέγει ὅτι ἡ ὀνομασία αὕτη ἐδόθη τῷ μνημεῖῳ ἐκ τοῦ ἐπιστεγείου κοσμήματοσ, λύχνῳ τριμύζῳ, κατ' αὐτὸν, παρεμφεροῦσ· τὸ